

Інформаційна довідка
щодо проекту Закону України
«Про внесення змін до статті 19 Закону України
«Про Державну прикордонну службу України»»
*(реєстр. № 15055 від 05.03.2026)**

***Анотація.** В інформаційній довідці розглянуто питання надання доступу Пенсійному фонду України до інтегрованої міжвідомчої інформаційно-комунікаційної системи «Аркан» з метою контролю осіб, транспортних засобів та вантажів, які перетинають державний кордон, у контексті проекту Закону України (реєстр. № 15055 від 05.03.2026) (далі – законопроект).*

***Ключові слова:** перетин державного кордону, загальнообов'язкове державне соціальне страхування, пенсійне страхування, соціальне страхування, пенсійне забезпечення, тимчасово окупована територія України, інтегрована міжвідомча інформаційно-телекомунікаційна система, Державна прикордонна служба України, Пенсійний фонд України.*

Вступ

Відповідно до вимог частини четвертої статті 20 Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» до персональної електронної облікової картки застрахованої особи реєстру застрахованих осіб Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування включаються, зокрема, відомості про дату виїзду за межі та дату повернення на територію України. На виконання розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2016 року № 598 «Про забезпечення доступу Пенсійного фонду України до інтегрованої міжвідомчої інформаційно-телекомунікаційної системи щодо контролю осіб, транспортних засобів та вантажів, які перетинають державний кордон» Пенсійний фонд України визначено суб'єктом міжвідомчої інформаційно-телекомунікаційної системи «Аркан» (далі – система «Аркан»). Водночас власником і розпорядником системи «Аркан» є держава в особі Адміністрації Державної прикордонної служби України. Разом із тим, з урахуванням частини другої статті 14 Закону України «Про захист персональних даних», необхідним є наділення Державної прикордонної служби України (далі – ДПС України) відповідними повноваженнями у сфері надання доступу Пенсійному фонду України до системи «Аркан».

Метою законопроекту є «врегулювання питання надання доступу Пенсійному фонду України до системи «Аркан», що, своєю чергою, надасть змогу отримувати відомості від ДПС України стосовно осіб, які перетинали державний кордон України або в'їжджали / виїжджали на тимчасово окуповану територію України через контрольні пункти в'їзду / виїзду, необхідні для виконання Пенсійним фондом України своїх повноважень у сфері загальнообов'язкового державного соціального та пенсійного страхування, надання субсидій та пільг, різних видів соціальної допомоги та інших виплат».

У зв'язку з цим, пропонується доповнити статтю 19 Закону України «Про Державну прикордонну службу України» пунктом 23-4, передбачивши, що на ДПС України покладаються обов'язки щодо надання Пенсійному фонду України відомостей стосовно осіб, які перетинали державний кордон України або в'їжджали / виїжджали на тимчасово окуповану територію України через контрольні пункти в'їзду – виїзду.

Законопроект за предметом правового регулювання є дотичним до проекту Закону України «Про внесення змін до статті 19 Закону України «Про Державну прикордонну службу України» (реєстр. № 9004 від 08.02.2023), який було відкликано.

З огляду на викладені в законопроекті пропозиції, вважаємо за доцільне зазначити таке.

Основна частина

В умовах правового режиму воєнного стану законопроект є актуальним і своєчасним, а концептуальна ідея законопроекту заслуговує на увагу. Дійсно, відомості про дату виїзду за межі й дату повернення на територію України слугують підставою для здійснення нарахування громадянам України – суб'єктам загальнообов'язкового державного соціального та пенсійного страхування, різних видів соціальної допомоги, пенсій, інших виплат, надання їм субсидій та пільг. Функціонування системи «Аркан» в Україні здійснюється на підставі Положення про інтегровану міжвідомчу інформаційно-комунікаційну систему щодо контролю осіб, транспортних засобів та вантажів, які перетинають державний кордон, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 11 лютого 2025 року № 148. Система «Аркан» призначена для обробки інформації в інтересах національної безпеки, економічного добробуту, здійснення своєчасного обміну інформацією між суб'єктами цієї системи під час реалізації ними державної політики у сфері охорони державного кордону, міграції, запобігання правопорушенням, захисту прав і свобод людини та для виконання інших повноважень, визначених законодавством.

Постановою Кабінету Міністрів України «Про деякі особливості виплати пенсій (щомісячного довічного грошового утримання) та страхових виплат за страхуванням від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» від 11 лютого 2025 року № 299 визначено додаткові умови продовження виплати пенсій та страхових виплат особам, які тимчасово проживають за межами України, і тим, хто проживає на тимчасово окупованих територіях. Пунктом 6 цієї Постанови встановлено, що одержувачам, які тимчасово проживають за межами України, і тим, які проживають на тимчасово окупованих Російською Федерацією територіях України, виплата пенсії (щомісячного довічного грошового утримання), страхових виплат здійснюється за умови проходження особою фізичної ідентифікації до 31 грудня кожного календарного року.

Відповідно до підпункту 8-1 пункту 4 Положення про Пенсійний фонд України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 липня

2014 року № 280, визначено, що Пенсійний фонд України відповідно до компетенції «забезпечує електронну інформаційну взаємодію інформаційно-комунікаційної системи та інформаційно-комунікаційних систем Мінсоцполітики, МОЗ, Мінфіну, Мін'юсту, МОН, ДМС, ДПС, організовує обмін відомостями, що містять ознаки використання праці неоформлених працівників і порушень вимог законодавства про працю, з Держпраці та ДПС». Підпунктом 4 пункту 6 встановлено правомочності Пенсійного фонду України користуватися відповідними інформаційними базами даних державних органів, державною системою урядового зв'язку та іншими технічними засобами. За таких умов надання ДПС України доступу Пенсійному фонду України до системи «Аркан» є цілком виправданим і логічним кроком, який абсолютно узгоджується з чинним законодавством.

Разом із тим, слід вказати на наявні ризики представленого законопроекту.

По-перше, прийняття законопроекту обґрунтовується необхідністю визначення законних підстав для надання доступу Пенсійному фонду України до інформації, яка міститься у системі «Аркан», оскільки відповідно до частини 4 статті 20 Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» у персональній електронній обліковій картці, яка заводиться на кожну застраховану особу в реєстрі застрахованих осіб, мають зазначатися «відомості про дату виїзду за межі України та дату повернення на територію України». Натомість у законопроекті пропонується надавати Пенсійному фонду України не лише вказані відомості, а й відомості про те, що застраховані особи «в'їжджали/виїжджали на тимчасово окуповану територію України через контрольні пункти в'їзду – виїзду», які у персональній електронній обліковій картці відповідно до частини 4 статті 20 Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» не відображаються. При цьому внесення відповідних змін до цього Закону в представленому законопроекті не передбачено.

По-друге, відповідно до пропонованого законопроектом пункту 23⁴ статті 19 Закону України «Про Державну прикордонну службу України» відомості пропонується надавати в порядку та обсягах, визначених Пенсійним фондом України спільно з ДПС України. Запропонована ініціатива не відповідає принципу правової визначеності положень законодавства (словосполучення «обсяг відомостей», які надаватимуться Пенсійному фонду України, не дозволяє визначити зміст або вид інформації, яка надаватиметься стосовно осіб, які перетинали державний кордон України або в'їжджали / виїжджали на тимчасово окуповану територію України через контрольні пункти в'їзду – виїзду).

Також пункт 2 Розділу II (Прикінцеві положення) законопроекту потребує конкретизації в частині доручення Кабінету Міністрів України щодо переліку нормативно-правових актів, які потребуватимуть змін (відповідно до вимог частини восьмої статті 90 Регламенту Верховної Ради України).

Висновки

Законодавче забезпечення надання доступу Пенсійному фонду України до системи «Аркан», власником і розпорядником якої є ДПС України, сприятиме удосконаленню державної політики у сфері пенсійного забезпечення та загальнообов'язкового державного соціального страхування. Разом із тим, законопроект потребує доопрацювання з урахуванням наданих пропозицій та має бути узгодженим із чинним законодавством, зокрема Законом України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування».

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

**Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*